

K 8 2015/1248: 237

Kyrkohandboken

Från: Agneta Hyllstam
Skickat: den 13 maj 2016 17:03
Till: Kyrkohandboken
Ämne: svar från Malmö pastorat
Bifogade filer: Förslag kyrkohandbok svar Malmö past.doc

Bilaga till inskickat enkätsvar.

Agneta Hyllstam
kaplan/biträdande kyrkoherde

Svenska kyrkan
MALMÖ

Kyrkans Hus
Besöksadress: Fiskehamnsgatan 3, Malmö
Postadress: Box 346, 201 23 Malmö

E-post: agneta.hyllstam@svenskakyrkan.se
Tel. direkt: 040-27 90 21, 0733 01 24 64
Tel. växel: 040-27 90 00

Hemsida: www.svenskakyrkanmalmo.se

Remiss Kyrkohandboksförslaget 2016 kompletterande svar från Malmö pastorat bilaga till enkät
(Delar av texten nedan finns i rutor för "fri text" i enkäten, här nedan följer fullständig text)

"Genom Kristi löfte i Ordet och sakramenten blir kyrkan till. Därför är den lokala kyrkan, där Ordet förkunnas, människor döps och nattvarden firas, också centrum i Svenska kyrkan Malmö /.../ Varje lokal kyrka ska utifrån sin kontext, sin historia och tradition och sina förutsättningar vara delar i en rik mångfald och olikhet." ur Församlingsinstruktionen för Svenska kyrkan Malmö

Svenska kyrkan Malmö bär genom sitt gudstjänstliv i de lokala kyrkorna en mångfald framsprungen ur skilda traditioner och förutsättningar. Denna mångfald är en rikedom även i det gemensamma pastoratet och något som befrämjas och uppmuntras vilket också tar sig uttryck i församlingsinstruktionen riktning. Som många delar i en helhet kan Svenska kyrkan Malmö som en gemensam kyrka ta sig uttryck på skilda sätt i de lokala kyrkornas gudstjänstliv. Det är därför med förväntan vi ser fram emot en gemensam kyrkohandbok som kan omfamna denna rikedom. I en och samma kyrka får denna mångfald också plats inom det gemensamma bekännelsedokument som en kyrkohandbok ska vara. Mångfalden är en rikedom, men när den som idag finner texter och ordningar utanför en gemensam kyrkohandbok, så riskeras mångfalden i det gemensamma istället upplevas vara separata delar utan relation till varandra.

I en handbok som vill ge rum för den mångfald i gudstjänstlivet som t.ex. Svenska kyrkan Malmö är ett exempel på kan därför inte allt uppskattas eller bejakas av alla. Det ligger i dess natur. Naturligtvis bör texter och ordningar vila i förtröstan på Guds löften i Kristi gärning och den helige Andens verkan. Det bör också vara ett korrekt och väl fungerande språk och vi hoppas att ansvariga tar till sig synpunkter kring risken att språket banaliseras. Det behöver också vara ett språk som ger rymd åt det mänskliga livets bredd, höjd och djup i alla dess former – det som brukar benämnas som en önskan om ett mer inkluderande språk. Gudstjänsten är något som firas, vilket bör innebära ett mer gestaltande än förklarande språk. Ett sådant språk avbildar inte endast formuleringar kyrkan bär som en rikedom i sin tradition utan formar också den verklighet som ständigt måste erövrats på varje plats och i varje tid. Samtidigt som en kyrkohandbok ska ge rum för mångfalden behöver den som all gemenskap bidra till att utmana delarna att se rikedom hos andra och se sitt eget behov att formas också av det som är det gemensamma

Gudstjänstens Ordo är ett väsentligt inslag i förslaget. Detta Ordo inom vilket det finns utrymme för variationer och skilda val ger möjligheter att låta mångfaldens delar få plats inom samma helhet. Med detta Ordo och en ordentlig genomläsning av remissvarens synpunkter hoppas vi kunna välkomna en ny handbok så snart som möjligt där Svenska kyrkans rika gudstjänstliv kan få plats, utmanas och utvecklas i all sin mångfald i en gemensam helhet. Så fort en ny handbok är beslutad och har trätt i kraft, fortsätter vägen mot nästa handbok i en process som är given av sig själv. En kyrka som ständigt reformeras och inkarneras, behöver dock tydliga gemensamma nedslag i tiden också i form av en gemensam kyrkohandbok.

Svenska kyrkan Malmö har valt att i sitt remissansvar ge varje lokal kyrka möjlighet att ge uttryck för sina synpunkter på 2016-års förslag på ny kyrkohandbok. På samma sätt som det finns skilda gudstjänsttraditioner finns det också skilda uppfattningar. Dessa får komma till uttryck i det remissvar som är Svenska kyrkan Malmö.

I ett stort pastorat som Malmö är därför den enkät som gäller för hela Svenska kyrkan Malmö ett trubbigt svarsverktyg och svaren som är förankrade i kyrkorådet ger i sin vaghet en bild av pastoratets skiftande perspektiv.

Samordningsgruppen för musikerna, vilken är tillsatt av kyrkoherden efter förslag från kyrkomusikerkollegiet, har haft i uppdrag att ge sina synpunkter på musiken. Svaret som står i "fri text" är förankrat i musikerkollegiet som till största delen står bakom det förutom någon reservation. Utifrån det står kyrkoråd och kyrkoherde bakom musikernas svar. Musiken är en vital och avgörande del av gudstjänstlivet, och har en nära relation till texternas innehåll och känneskarakter. Det är väsentligt att framhålla vikten av att handbokens texter i de sjungna momenten är gemensamma utifrån att texter har en särskild roll i ett kännesdokument. Samtidigt som också musiken är avgörande för gudstjänstlivets innersta väsen i rop och lovsång, kan det finnas anledning att inom handbokens ramar ge rum för utformandet av alternativ lokalt anpassad musik och att alternativen B-F ses som alternativ utanför handbokens ramar. Det kan vara en väg vidare för att bemöta kritiken.

Varje lokal kyrka i Malmö har uppmuntrats att inkomma med synpunkter på kyrkohandboksförslaget och de som har önskat samordna sitt svar med övriga delar av pastoratet är nu del i det gemensamma svar Svenska kyrkan Malmö här lämnar.

Malmö 2016-05-13

Anders Ekhem kyrkoherde

LOKAL KYRKA

Mässa

Inledningsord - Vi skulle önska ett alternativ som är mer Kristologiskt.

Bön om förlåtelse - Även om bön om förlåtelse nr 8 ej används ofta i Malmö önskar vi ändå att den ska finnas kvar så att vi kan bära den vidare till kommande generationer eftersom vi tror att tiden kommer då den åter blir aktuell.

Förlåtelseord - Föredrar alternativ 2 då den ger möjlighet att se den existentiella bortvändheten från Gud och mig själv och den värld vi lever i. Förlåtelsen behöver också handla om upprättelse, befrielse, helhet och kärlek. Risken med ordet "förlåt" är att det kan uppfattas som att handla om endast det jag gjort eller att jag ber om förlåtelse för att jag är människa. Vi upplever också att det blir en krock med beredelseorden som inte lyfter fram verks-synd utan mer existentiell synd. Förslag förlåtelseord: Gud som är barmhärtig och som låter sitt ansikte lysa över oss befriar dig till upprättelse och liv.

Vi önskar att överlåtelsebön nr 1 ska kunna användas också som bön om förlåtelse.

Gudstjänstmusiken

Vi anser att om texterna är fasta så bör det finnas möjlighet att utifrån dessa fasta textrader skapa ny musik lokalt. Texterna uttrycker konfession, inte musiken.

Påsknattsmässan

Gudstjänstens ordning bör på ett tydligare sätt ta sin början i Långfredagens mörker. Liturgin kring påskljuset bör kunna utformas lokalt.

Översättning till andra språk

Engelska! Det kommer många människor till Malmö från arabisktalande länder, kanske är det möjligt med en översättning till arabiska.

Begravningsgudstjänsten

Vi önskar att avslutande musik, liksom inledande musik, är fakultativ dvs att det står "musik *kan* förekomma".

LOKAL KYRKA

Generellt

Det barnperspektiv som det talas om i förarbeten och inledning verkar saknas i resten av förslaget. I kommentardelen av handboken talas det om att det inklusiva språket varit en ledstjärna i handboksförslaget; dock menar vi även kring detta att det inte är konsekvent genomfört. Det saknas inklusivitet på många ställen. Exempelvis Herrens frid där Guds frid borde vara den inklusiva formuleringen

Delaktigheten har minskat jämfört hur vi firat gudstjänst i det liturgiska nätverket i Lunds stift. Ordningen förefaller vara mera prästcentrerad och möjligheten för lekmanna medverkan upplevs ha minskat.

Språket i handboken känns på många ställen ofärdigt, det upplevs som det har gått för fort i framtagande i den slutgiltiga texten. Språket i hela ordningen behöver en stilistisk genomgång. Gruppen genomförde även provläsningar av några texter och fann att vissa av dem var svåra att läsa högt tillsammans.

"O Gud"-formuleringarna - var härrör dessa ifrån?

Det finns många vackra formuleringar i handboken som ligger bra i tiden just nu, dock undrar vi hur länge "modeordsformuleringar" kommer att kännas relevanta och viktiga.

Dopgudstjänsten

Inledningsorden i ordningen har blivit bättre än förra omgången men de är fortfarande inte bra. Svenska kyrkan döper inte bara små barn utan även unga och vuxna. I alternativ två blir mellanledet onödigt upprepande.

Namnfrågan och tackbönen har visserligen en naturlig koppling dock blir det haltande när barnet som ska döpas har flera syskon och någon förälder ber tackbönen och enbart tackar med namn på just det barn som ska döpas. Här uppkommer genast frågan är inte föräldern tacksam för de övriga barnen?

Handboksförslaget utgår på många ställen att dopet handlar om små barn. Detta blir tydligt i **befrielsebönens** korstecknande där fakultativiteten behöver bli tydligare. Det räcker inte med en parantes utan måste vara klarare. Formuleringen tag emot korset tecken på din panna, mun och hjärta riskerar att bli en allt för intim handling om dopkandidaten inte är ett spädbarn. (Tänk här konfirmanddop)

Ordningen innehåller många teologiska modeord som exempelvis "världens brustenhet" vad betyder dessa ord om några år. Ordningen vågar inte ta de besvärliga orden som synd, skuld och nåd.

I ordningen står "Hopp om uppståndelse", är detta inte en realitet i den kristna kyrkan och en av kyrkans grundläggande dogmer att vi tror på uppståndelsen och inte bara hoppas på den.

Teologisk förenkling riskerar att bli för snuttning, väj inte för evangeliet även när det blir besvärligt.

I dopbön ett och tre saknas bön om anden till det vattens som finns i dopfunten utan gäller vatten i allmänhet.

Förbönerna behöver arbetats om. Det finns en formulering i förbön ett som blir tvivelaktig. Antingen anser vi att skapelsen är god och att allt skapat är gott med utgångspunkt från skapelseberättelserna i Första Mosebok eller att världen är så fördärvad av synd att det endast är av Guds nåd som något gott överhuvudtaget kan finnas och skapas; då med rötterna i Luthersk 1700-tals ortodoxi. Då fungerar formuleringen i förbönen om en farlig värld.

Konfirmationen

Kopplingen till dopgudstjänstens ordning och rytm saknas. Konfirmationen är en bekräftelse på dopet och varför följer då inte konfirmationen dopets ordning. Skillnaden är att vattenösningsen i dopet är en förbön i konfirmationen.

Varför tänds dopljuset i konfirmationen när det inte hålls i något vatten i dopfunten? Dopljuset är fakultativt i dophandlingen men tydligen inte i konfirmationen. Här saknas kongruens mellan ordningarna.

Frågan i konfirmationen är precis som i dopet är en viljeinriktning och ingen doppåminnelse. Sändningsorden är inte konfirmandtillvända.

Vigselgudstjänsten

På något ställe står "Vill Gud ge" gruppen undrade om inte är så att det är så att på definition så att Gud ger, det villkoras inte.

Kontexten kring Ruttexten gör att den känns ryckt ur sitt sammanhang. Vackra ord som har en annan betydelse.

Mässa

Inledningsord - Samma inledningsord behövs för alla trosbekännelser i Gudstjänsten oavsett dop, konfirmation eller Mässa.

Tackbönen - Vad betyder formuleringen i tackbön tre "låter sin barmhärtighet bo i oss"? Vad syftar detta på, har detta kopplingar till dopet?

Nattvardsbönen - här saknas den frihet som funnits i det liturgiska nätverket. Det är självklart att huvudgudstjänster ska firas efter handboken. Däremot bör det få finnas en frihet att använda andra böner i de mindre sammanhangen. Här måste ordningen kunna lita till att präster har kompetens att följa kyrkoordningens instruktion om vad som ska finnas i en nattvardsbön.

Vi saknar även möjligheten för någon annan än prästen att vara med i bönen

Alla nattvardsböner i förslaget innehåller inte anames och epikles vilket strider mot kyrkoordningen.

Herrens frid – varför inte Guds frid.

LOKAL KYRKA

Högmässan

Möjligheten till överlåtelsebön försvinner vid högmässa i det nya handboksförslaget. Saknas framför allt i Trefaldighetstiden.

Bön om förlåtelse – saknar "Rena mig så blir jag ren" den har hamnat bland överlåtelsebönerna.

Flera av de gamla förlåtelsebönerna har behållits, några nyformulerade har kommit till – men vi som är i mellanrummet mellan gammalt traditionellt och helt nyfunna ord hittar inte riktigt vår plats. De

nyskrivna lite platta i språket, kanske t o m "fega". Samt för in möjlighet till överlåtelsebön i högmässans ordning.

I **förlåtelseorden** använder man i nuläget ordet "Gud" istället för "Herren" – här en återgång till Herren. Varför?

Tackbönen är fakultativt – känns bra! Hellre möjligheten till introitus direkt. Men **introitus** nämns inte.

Begreppet "Kristusropet" bör tas bort, **Kyrie** bör användas.

Lovsång – man missar också här det inklusiva språketbland människor GUD älskar". Absolut INTE "hen" men behöver uttrycka att Gud är han...eller kan Gud få vara Gud? PÅ ngt sätt måste man reflektera kring vad det är vi vill försöka uttrycka med och i ord. (Det upplevs som en eftergift mot de konservativa, de som vill ha -42:ans handbok.)

Dagens bön – MUSIKEN: blir inte bra med orden "I hans namn vill vi be" önskvärt "bedja" – framförallt om orden skall sjungas. Skall de läsas är det ok med "be".

GT-läsning: "Vi lyssnar till den gammaltestamentliga läsningen ur..." önskvärt "BIBELLÄSNING UR:.....". Här har vi olika syn i arbetslaget och för ett samtal kring vad vi uttrycker, när vi uttrycker, hur vi uttrycker.

Psaltarpsalm (fakultativt)

Förbönen Vid bön över döpta, gifta, avlidna endast P? Inför D som i diakon! (Vi har inte följt detta). I

Litanian (nr 8) så har ordet Fosterland exkluderats och istället används ordet land – vi måste våga använda fosterland!

Sursum corda – prefationens fortsättning vid t.ex. påsk känns som en trång försoningslära (s. 84) språket är inte enhetligt. Borde finnas mer än en prefation när vi befinner oss i påsktiden.

Nattvardsbönen - generellt försök att göra dem kortare. En del för långa, en del för platta. Förkunnelsen i nattvardsbönen bör vara på predikans plats och bönmoment på förbörens plats. Instiftelseorden – låt oss använda (valbart) kalk och inte enbart bägare. Bägare äter vi glass ur på somrarna i Skåne.

Fridshälsningen – kan vi inte säga "Guds frid"? Vad är inklusivt språk. Vet vi vad vi menar när vi skriver att språket skall vara inklusivt? Kan vi använda ett språk där fler och flera får plats; män, kvinnor m fl.

För mycket "O Gud" "O..." Ta bort "O". Börja böerna med "Gud..."

"Kristus har dött, Kristus har uppstått" känns mera kopplat till " Stort är trons mysterium" (som vi saknar) som grund till att församlingen svarar eller svarar "Din död förkunnar vi

Brödsbrytelsen – skulle kunna utvecklas

Tackbönen - böerna bör ses över, för stort utrymme av förkunnelse och för lite bön.

Avslutet- I välsignelsen; väljer vi välsignelsen i presens kan vi enbart använda FRED om "Herren vänder sitt ansikte till er.." . Vi saknar FRID i denna variant.

Språket i välsignelsen måste man nu säga Herren – rätt översatt men varför inte Gud? Återigen reflektionen kring s k inklusivt språk – vad är det och vem betyder det något för?

Musiken: Den gamla musikens spelsatser har inte genomarbetats utifrån nutida ideal.

Urvalet av ny musik är snäv och känns irrelevant för många, mycket musik har kommit med som var nydanande på -80 talet.

Det har inte gjorts några stämsatser eller körsatser. Universitetskompetens har man förbisett.

Notationen har valt olika typer beroende på den som ska spela, en annan för den ska sjunga (P)

Inkonsekvent i notationen. I det nya förslaget finns inskrivet ackordanalys i den gregorianska musiken – varför? Vem spelar gitarr till gregorianik?

Generellt: För mycket "Han". Språket borde vara mer inkluderande. Ibland känns språket gammeldags, ibland oerhört platt, ibland "fluff". Språkdräkten bör ses över.

Vi saknar och vill lyfta in **diakonaten**! Diakonerna står under (L). Diakoner och präster arbetar i ett tredelat ämbete. Varför inte sätta in några D som alternativ? Vi bör som kyrka fundera över vår teologi och vår ämbetssyn.

Dopgudstjänsten

Bra att det är EN dopordning med fakultativa moment beroende på om det är dop av unga vuxna eller vuxna eller barn.

Vad gäller **inledningsorden** tycker vi de känns som skrivbordsprodukter. Vi har inte riktigt gjort upp med vår dopteologi – varför döper vi människor? Vad sker i dopet? Inledningsorden blir uttryck för detta ouppgjorda.

Inledningsorden bör vara välkomnande, omfamnande inramande beroende av familjens situation och bör vara förslag på vad som bör sägas – men ge oss förtroendet, öppenheten att vara teologer i praktisk teologi i stunden – ge förslag att de KAN formuleras såhär...

Alt 3 i inledningsorden borde stanna efter "...vill följa honom".

Befrielsebönen – vi behöver tala dopteologi och i det också fundera kring vår syn på exorcism. Först meningen i alt 1 av bönerna "Gud, du som ensam räddar från allt ont..." – är det så vi tror? Vad är det för teologi....framgångsteologi? Två moment har blivit ett, vilket vi är mycket tveksamman till. I alt 2 sägs "Gud, du som helar världens brustenheter..." – vilken teologi finns här?

Psalmerna kan vara på 4 olika platser – vilket är bra, dessa platser är fakultativa. Det ger utrymme att tänka kring övrig musik eller eventuella solosånger på ett bra konstruktivt sätt.

Doptalet inte längre fakultativt – beroende på skrik-situationen kan egentligen en annorlunda inledning också fungera som någon form av doptal. Vi anser att doptalet stoppar flödet i liturgin; visst ska vi "kommentera", men doptalet skulle vi gärna se inte var ett fast moment utan något som vi också kan göra "utspritt" under gudstjänsten, också att ha en plats i slutet av gudstjänsten. Det borde finnas utrymme att anpassa sig efter situationen i kyrkorummet, om barnet gråter, om det är mycket barn i gtj etc.

"Vattnet hålls i dopfunten" bör vara ett eget moment. Det är ofta en av de saker som dopföljet själva, föräldrar eller faddrar, vill göra, gör och borde det borde därför lyftas som ett moment.

Dopbönen, ta bort "O" – många bönen har i nya handboksförslaget fått en liten inledning med "O" – ta bort dessa O.;n

I dopbön, ska inte Anden till vattnet? Gud ska komma med sitt "ord" till vattnet – vad betyder det? Känns som en tanke som inte kommer att förstås av dopgäster heller. Vad är "Ordet" (ja, vi vet ju vad som menas, men vem mer gör det?) Det blir "kyrkiska" helt i onödan när vi lika enkelt kan säga något som förstås.

Vi upplever starkt att mystiken är borta, framförallt i dopbönerna, kan vi inte bara vara överens om att vi inte förstår allt och det är som det ska vara?

Vi är oense om följande punkt. Några av oss funderar över bönen om Anden efter dophandlingen och undrar om det är luthersk teologi att be den efter dopet? Är Gud närvarande med sin Ande i dophandlingen – varför kommer i så fall bön om Anden efter vattenösningsen?

Varför har det försvunnit att prästen eller någon annan ska hålla upp barnet? Det saknar vi möjligheten till att göra – tydningsorden blir kropp i att säga "den som tar emot ett sådant barn i mitt namn, tar emot mig".

Vi uppskattar att Gud har kommit tillbaka som valbar i "I (Guds) Faderns + Sonens + heliga Andens namn"

Vi önskar få avsluta med **välsignelsen**. Gudstjänsten bör avslutas med den sändning välsignelsen också kan vara (se vigselritualet) och gå ut i världen välsignade (istället för psalm till musik).

Vigselgudstjänsten

Ordningen är till vår förvåning väldigt lik 1986 års handbok.

Det är bra att **inledningsorden** också kan handla om kärlek och inte bara äktenskapet.

Fortfarande finns Matteus 19:4-6 som första föreslagna **bibeltext** vilket förvånar – vilka slutsatser och konsekvenser har Svenska Kyrkan tagit av att vi nu viger ALLA VUXNA som kan tänka sig och vill leva i kärlek och ömsesidighet? Eller är detta en eftergift till dem som inte viger alla utan endast viger, till det synliga, heterosexuella par.

Det som också förvånar är att denna bibeltext som väckt så mycket skuld och skam hos människor, och som i sig själv egentligen behöver tre tillfällen av bibelstudium för att förstå, den läser vi för människor som vill med hela sig själv och hela sin kärlek gå in i en gemensam relation – och när kärleken går sönder? Är detta då en text att i tröst och hopp återvända till? Döden kan komma när som helst i ett liv, döden tar plats och äktenskapet går sönder och kärleken dör. Många gånger har denna förklaring hjälpt människor att komma ur den kramp som just denna bibeltext har etsat in i människor. Låt oss finna en annan. Sätt denna bland de senare ev valbara. Det finns andra som t ex andra årgångens evangelietext från 5 söndagen i påsktiden.

Förvånande är också **frågornas** utformning; make-hustru, make-make, hustru-hustru ...och? Det finns personer som vi idag viger som inte definieras eller definierar sig själv som kvinna eller man – som är på väg i en könskorrigering/könsbyte. Är de välkomna att gifta sig enligt Svenska Kyrkans ordning? I en tid som vår bör man kunna välja varandra till t ex "partner" och just välkomna alla vuxna som vill gifta sig.

Förbönerna bör också uttrycka passion, sinnlighet och lite mer kroppslighet. "Ordet blev kött/kropp" bör komma till uttryck i varsamma omsorgsfulla ord så att människors kroppslighet får plats.

Sista psalmen bör föregå välsignelsen så att välsignelsen blir sändning ut i det gemensamma livet. Gå ut välsignade till välsignelse!

Vigseltalet bör föregå välsignelsen eller vara mer utvecklade inledningsord. Vigseltalets syfte bör också klargöras.

Vi behöver en teologi kring vigsel och vi behöver bli tydliga i vårt synsätt och våra ståndpunkter som kyrka vad vi vill när vi "viger samman" två människor. Vi behöver klargöra Svenska kyrkans syn på skilsmässa, på sexualitet, på kroppslighet, på beröring, på vad kärlek mellan människor är, för att också på ett naturligt och gott sätt lyfta fram människors önskan och heliga vilja att vilja leva tillsammans, omslutna av Guds nåd.

LOKAL KYRKA

Övergripande upplever vi förslaget som ängsligt för förändring och mycket näraliggande 1986 års handbok. En del ansatser görs att ge nya och mer användbara alternativ med ett inklusivt språkbruk, men mycket som är otidsenligt, exkluderande och otillgängligt finns kvar. Vår upplevelse är att förslaget till övervägande del uttrycker teologi med ett traditionellt och otidsenligt språkbruk, istället för att försöka uttrycka grundläggande kristna teologiska tankar med ett varierat språkbruk som kan erbjuda olika sätt att närma sig de stora livsfrågorna och att tolka livet med kristna nycklar. Vår

upplevelse är också att förslaget ger störst utrymme till en antropomorf manlig gudsbild, på bekostnad av andra möjliga bilder som ryms inom såväl Bibelns som nutida kristnas gudsbilder. Välsignelsen – varför görs samma misstag som gjordes 1986 med Herrens bön? Varför skrivs en gammal, inaktuell översättning ut (dessutom som första alternativ) jämte gällande bibelöversättning? Ska vi om 30 år fortfarande behöva diskutera ”nya” och ”gamla” välsignelsen? Låt gällande bibelöversättning råda!

Mässa/gudstjänst – varför obligatoriskt med läsning av evangelium?

Upplever en del överflödig information i anvisningar. T ex: ”Inledningsord kan anknyta till En liten bönbok...”, ”t ex sv ps 18” (s 54)

Dopgudstjänst – varför ges dimensionen syndernas förlåtelse så stort utrymme (t ex i dopbönen), jämfört med andra teologiska dimensioner av dopet?

Högmässan

Inledningsord - Nr 2. Varför har botpsalmen denna plats? Och varför finns den med öht?

Nr 4: Bra förändring till inklusivt språk!

Nr 5: Bra tillskott!

Bön om förlåtelse - Nr 6. Varför växelläst? Behöver inte prästen be om förlåtelse för sina synder?

Nr 8 . Hög tid att ta bort den!!! Är det verkligen en syn på människor och Gud vi vill förmedla och möta människor med? Var inte så ängsliga för konservativa!

Ont om användbara böner om förlåtelse. Ont om variation, även om det finns flera alternativ är tematiken och ordvalet liknande i flertalet.

Löftesord - Nr 3. Bra förändring till inklusivt språk!

Kristusrop - Bra att det finns några fler alternativ än 1986!

Lovsången - Bra att det finns några fler alternativ än 1986!

Dagens bön - Varför finns salutation nr 2 fortfarande med i nuvarande form? ”Vare”, ”ock” och ”bedja” är i nutid tämligen sällan använda ord/böjningar som knappast främjar begriplighet och tillgänglighet.

LOKAL KYRKA

Utöver kryss i enkäten lämnas följande kommentarer:

Gudstjänstmusik B överlag svårsjungna prefationer.

Gudstjänstmusik D överlag alltför pianobundet.

Saknar sjungen förbön på känd barnmelodi till dopgudstjänsten.

Fråga 56 bör delas upp i barn för sig och unga för sig. Det är stor skillnad på 7 år och 17 år.

LOKAL KYRKA

Utöver kryss i enkäten lämnas följande kommentarer:

Begravningsgudstjänsten – sista psalmen ska ej vara efter avskedet.

Dopgudstjänsten – namnfrågan kommer för tidigt, riktningen blir då att dopet=namngivning.

SJUKHUSKYRKAN, Skånes Universitetssjukhus Malmö

Sjukkommunion

Förslaget till ordningen för sjukkommunion är en förbättring i jämförelse med den som finns i 1986 års kyrkohandbok, det är en mer genomarbetad ordning som kan användas i sin helhet eller förenklas allt efter vad situationen kräver. Det finns i ordningens uppbyggnad ett tydligt igenkännande i hur man firar nattvardsgudstjänst i församling.

Ordningen har en egen nattvardsbön (nattvardsbön 13 i förslaget) vilket saknades i 1986 års handbok. Nattvardsbönen lyfter på ett föredömligt vis fram situationen i vilken sjukkommunion firas. Nattvardsbönens uppbyggnad är densamma som i de nattvardsböner som används i församling.

Dop i krissituation

I förra handboksförslaget var en särskild ordning för dop i krissituation borttagen och enbart ersatt med anvisningar. Nu har ordningen återinförts vilket är mycket bra!

I förslaget till ordning för dop i krissituation har enbart smärre språkliga justeringar gjorts i jämförelse med 1986 års kyrkohandbok. Detta är en ordning som redan i dag fungerar väl.

Bikt

I förslaget till ordning för bikt har tillförts en inledande bön liksom en tackbön efter förlåtelseorden. Båda förändringarna är bra och välkomna: att inleda bikten med bön ger en tydlig riktning i ordningen, att konfidenten – den som biktar sig – får samla sin tankar efter såväl bönen om förlåtelse som förlåtelseorden blir tillsammans med välsignelsen och sändningsord en tydlig avslutning.

Begravningsgudstjänst av dödfött barn eller barn som dött i späda ålder

I det förra handboksförslaget var en särskild ordning för begravning av dödfött barn eller barn som dött i späda ålder borttagen av oklara skäl. Därför är det glädjande att en sådan ordning nu återförs i handboksförslaget! I jämförelse med ordningen i 1986 års kyrkohandbok har det blivit en mer genomarbetad begravningsgudstjänst med väl avvägda texter och böner.

Bisättning/utfärdsbön och gravsättning utan anslutning till begravningsgudstjänst

Med förvåning konstaterar vi att handbokskommittén valt att lyfta ur ordningar för bisättning/utfärdsbön och gravsättning utan anslutning till begravningsgudstjänst. Man hänvisar istället till "En liten bönbok" i Psalmboken. Detta är en påtaglig brist i förslaget! Sjukhuskyrkan finns ofta med vid sk visningar av avliden och då används vanligtvis ordningen för bisättning/utfärdsbön. Vi har svårt att förstå varför denna och andra ordningar lyfts ur handboken? Vi ser det som en fördel att ordningar som rör hela skeendet i samband med dödsfall finns med i kyrkohandboken – att hänvisa till "En liten bönbok" känns märkligt. Dessutom saknas goda motiveringar till varför man gör så både i förslaget samt i tillhörande kommentar. Vi menar att dessa ordningar med självklarhet ska ingå i kyrkohandboken.

SAMORDNINGSGRUPPEN FÖR KYRKOMUSIKERNA

Enkätens utformning

Vi har valt att ge generella kommentarer till handboksförslaget, då vi anser att enkäten är missvisande med frågeställningar som är avsiktligt vinklade. Därmed kan inte enkäten ge en rättvisande bild av kyrkohandboksförslaget, utan verkar snarare vara ett sätt för kyrkohandbokskommittén att driva igenom förslaget och undvika fortsatt kritik. Sättet att fråga om

man kommer att använda musiken säger ingenting om hur väl det fungerar i församlingssammanhang eller om andra alternativ hade varit bättre ur olika synvinklar. I enkäten frågas överallt om musiken kommer att användas, och givetvis kan all musik användas, men en musikers huvuduppgift är att utifrån sin specifika kompetens välja den mest lämpliga ur aspekter som funktion, situation, kvalitet, tradition, textanpassning, hantverk, akustik och instrumentarium. Detta är faktorer som inte har beaktats.

Arbetsätt

Önskvärt hade varit att arbetet föregåtts av en genomgripande diskussion kring en kommande handboks innehåll. I stort är vi skeptiska till förslaget då det brister på avgörande punkter, alltifrån genomförande och innehåll till inblandades kompetens och lyhördhet. Vi ifrågasätter bristen på transparens, där projektledningen inte verkar vara intresserade av en dialog med experter på området vilket är mycket anmärkningsvärt. De inblandade verkar ha bortprioriterat och missförstått musikens funktion i en alltför hastig process där erkänd sakkunskap på betydande områden undvikits.

Seriernas innehåll

Serie A baseras nästan helt på HB 86 och där har många av de nu ganska omoderna satser som knappt används kommit med, medan andra ofta använda kasserats. Man får intrycket av att man här agerat med vänsterhanden för att hålla "besvärliga" kyrkomusiker lugna i tron att dessa bara är konservativa och nöjer sig med den handboksmusik de är vana vid.

Sveriges kyrkomusiker skulle nog behöva inspireras av ny god musik ur olika traditioner, som andra lutherska samfund, anglikanska kyrkan eller katolska kyrkans nya psalmbok Cecilia från 2013, för att inte tala om nykomponerad kyrkomusik som framtagits i öppen konkurrens och bedömts efter estetiska och funktionella kriterier.

Kyrie har fått ny benämning Kristusrop och då följer naturligt frågan om det är Kristus som ropar eller någon annan? Detta framstår som ett tendentiöst sätt att undvika ordet Herre. Den grekiska benämningen Kyrie är etablerat över hela kristenheten och benämns så i de skrivna mässor som alla körer kommer i kontakt med ideligen.

Begreppet introitus är borttaget och därmed försvinner ytterligare en urgammal kyrkomusikalisk igenkänningsfaktor gemensam med andra kyrkotraditioner.

Delar av serie B-E är för komplicerad för lekmän/icke professionella. De många nya prefationerna är ett bra exempel på detta, då de är för svåra och i många fall kräver skolad sångutbildning för att utföras. Textens fokus och innehåll kommer i skymundan då melodierna är för avancerade för att sjungas av amatörer.

Serie C – representerar enklare kyrkomusik av huvudsakligen Kevin Mayhew och skulle göra sig bättre i en samling med alternativ gudstjänstmusik för intimare sammanhang.

Serie D – Karin Runows musik är för närvarande mycket använd i barnkörssammanhang och fungerar väl i familjegudstjänster. Samtliga satser är dock arrangerade av andra kompositörer.

Serie E - Den här musiken av Per Harling i arrangemang av andra upplevs av många som passé och är inte relevant i en officiell handbok utan kan finnas i en samling med möjliga alternativ.

Genrebredd

Det ska givetvis finnas möjlighet att använda olika typer av musik efter önskemål och sammanhang, men en kyrkohandbok ska innehålla förstklassig musik som ska hålla länge utan att bli uttjatad. Här ser vi inga motsättningar i olika genrer och inriktningar. Däremot måste de alla behandlas med samma varsamhet gällande melodibehandling, ackompanjemang och harmonisering. Den antagna musiken får en officiell status genom att förevisas i en handbok, vilket ställer stora krav på hantverk och konstnärlighet i samklang med funktion, tradition och text. Samtidigt ska allt vara användarvänligt, det vill säga genomförbar och funktionell för såväl lekmän, professionella och församling i olika situationer.

Att skriva bruksmusik som både är kvalitativ och enkel är en konst. Urvalet av musiken i nya förslaget är märkligt då det till stor del är helt ackordsbaserat med ett smalt genreutbud. Man frågar sig på vilka premisser kompositörerna har fått sina uppdrag. Den klassiska musiken har låsts till HB 86 och

Fredrik Sixtens serie B, vilket är synd då det behövs förnyelse och uppfräschning även där. Vad gäller den traditionella gregorianska musiken har forskningsläget ändrats avsevärt sedan Harald Göransson's tid och ett mer modalt ackompanjemang influerat från fransk tradition hade varit önskvärt, men av det syns inget i det nya förslaget.

Det är stor skillnad på repertoar som vuxit fram och bestått under århundraden och något som hastigt skrivits ihop som ett beställningsverk, men tidlöshetsbegreppet är relevant i alla musikstilar. Popmusik har sin egen estetik med särskild instrumentbesättning, ofta med digitala inslag. Att förminska denna musik till enbart en ackordanalys är respektlöst mot både stil och utövande musiker. Satstekniska finesser i fråga om harmonik, arrangering och stämföring försvinner i och med detta. Samma problematik gäller givetvis alla övriga musikstilar.

Viktiga områden som till exempel gospel, svensk folkmusik, jazz och nutida konstmusik har utelämnats till förmån för enklare folklig musik, vilket tyvärr lär ha varit uppdraget från kyrkomötet.

Hur stor relevans har den kyrkliga popen/visan från 70-80-talen bland dagens ungdomar?

Serie B och framåt är till stora delar föränderlig musik och bör inte fastställas i ett material som förväntas hålla för längre framtida bruk. Avsikten att låsa texter men släppa musiken fri är god, även om det finns en fara i detta med tanke på igenkänning och kontinuitet. I samband med dessa serier kan vi inte låta bli att vända oss mot språket som ibland ger ett väl amatörpoesimässigt intryck för att tryckas i ett så officiellt sammanhang. Just estetiken i förhållandet text/musik verkar det ha kompromissats mycket med, då man i förslaget från 2012 sedan har petat i rytmik och melodik till det nya förslaget. Därmed kan man ställa sig väldigt frågande om det kvarvarande konstnärliga värdet och upphovsmännens integritet, om det nu fanns ett konstverksbegrepp i det ursprungliga verket. Detsamma gäller förändringen av texter som ligger väl i munnen sedan länge, där man nyckfullt ändrat något ord här och där för att uppnå så kallat inkluderande språk.

Omfattning

En annan viktig aspekt är det stora pensum musik som i och med den nya handboken förväntas utövas av alla kyrkomusiker runt om i landet. Hur ska utbildningsinstitutionerna hantera och överblicka samt förhålla sig till det omfattande materialet? Den stora genrebredd som krävs av kyrkomusiker kan skapa en känsla av otillräcklighet då en normal musiker rimligtvis delvis får fuska sig fram på områden man inte fullt ut behärskar. Det är ett problematiskt förhållningssätt till olika genrer och vänder sig mot musikers professionalism och respekt för olika stilars särart och konstfärdighet.

När ingångsnivån (och därmed också tyvärr examensnivån) till landets kyrkomusikutbildningar blir varierande och ibland alltför låg beroende på bristande underlag bör materialets storlek begränsas för att alla utbildningsnivåer ska behärska det.

Till problemställningen hör också att de ibland varierande förutsättningarna i församlingarna är en risk, då det faller på enskilda kyrkomusikers omdöme att i en pressad arbetslagssituation välja lämpligt alternativ till gudstjänstmusik. En följd av detta blir att en gemensam igenkännbar gudstjänstmusik kommer att bli ovanlig framöver och därmed splittras Svenska kyrkan ytterligare. Balansgången mellan en centralt sammanhållen handbok och självständiga församlingars och individers önskemål är en svårlöst fråga. Om musiken i kyrkohandboken ska släppas fri, bör de texter som ska användas officiellt hålla mycket god språklig och innehållsmässig kvalitet.

Kyrkomusikens ställning i Svenska kyrkan

Förmodligen har den nu skarpt kritiserade processen kring kyrkohandboken ytterligare förvärrat rekryteringsproblematiken av nya kyrkomusiker och fått potentiella kyrkomusiker att välja andra yrkesbanor eller, ännu värre, fått verksamma kyrkomusiker att ytterligare tappa tron på Svenska kyrkan, genom hennes sätt att brista i respekt och förtroende för sina kyrkomusikers arbetssätt och omdöme. Förhoppningsvis kan något positivt komma ur processen då många frågor lyfts fram i ljuset

och nu måste diskuteras på allvar. Kanske kan detta få Svenska kyrkan att genom öppen diskussion och tydlighet åter lyfta yrkeskompetens och med stringenta frågor och förslag närma sig sina musiker, institutioner och allmänheten för förnyat förtroende i handboksfrågan.

Kyrkohandboken

Från: Hans Eriksson
Skickat: den 13 maj 2016 14:00
Till: Kyrkohandboken
Ämne: Remissvar från OSby Pastorat
Bifogade filer: Remiss 2016.pdf

Hej

När vi skulle fylla i våra kommentarer i FRITEXT på fråga 106 så visade det sig att det var alldeles för lite textutrymme. Därför kommer här alla våra kommentarer som vi hade tänkt ha under fråga 106 som en bifogad pdf i detta mejl. Innehållet i PDF-filen är därför en bilaga som skall biläggas Osby Pastorats svarsenkät.

Hälsningar i Kristus!

Hans Eriksson
Missionär och kyrkoherde i Osby pastorat.
0479-52 45 02
hans.eriksson@svenskakyrkan.se

Blogg: <http://blogg.svenskakyrkan.se/osbyherden>

<http://www.svenskakyrkan.se/osby>

Kommentarer till remissutlåtanden över handboksförslaget från Osby Pastorat i Lunds Stift

Vi har haft en ganska öppen process där många har beretts möjlighet att komma med sina synpunkter på kyrkohandboksförslaget. Vi har låtit våra församlingsråd vara med och ge sina synpunkter, Kyrkorådet har sedan gett uppdraget till kyrkoherde Hans Eriksson att tillsammans med övriga präster komministererna Tobias Månsson och Mirjam Lövsund samt våra kyrkomusiker organisterna Bengt Almfjord och Bernt-Ove Kroon och kantor Elisabet Bertilsson sammanställa remissen och skicka in den. När det gäller bikten har vi tagit in synpunkter från komminister emeritus Staffan Ljungman som är den präst som bor i pastoratet som har mest erfarenhet av bikt.

Handboksförslaget har sina förtjänster men också sina brister. Brister som i vissa fall är av så allvarlig art att de måste åtgärdas. Det är viktigt att handboken håller en så hög teologisk kvalitet att den har en bärighet i sig själv så att den kan bära en gudstjänst även om t ex prästen blir akut sjuk och en kyrkvärd får leda gudstjänsten som en lekmanaledd gudstjänst.

En sak som oroar oss är den inre sekularisering av som vissa delar i handboksförslaget driver på. Några exempel på saker som har en sekulariserande effekt på handboken är att t ex använda **Gud** istället för **Herre**, eller **brustenh** istället för **synd**.

I ett samhälle som blir alltmer multikulturellt och multireligiöst så är av högsta vikt att vi i Svenska Kyrkan har en tydlighet i vad som är kyrkans tro och lära. Det är endast i tydligheten som kyrkan får en plattform att stå på som gör att vi kan möta bekännare av annan tro och religion. En kyrka som inte vågar stå upp för sin egen bekännelse utan istället svävar på målet vilket handboksförslaget gör i vissa formuleringar har tappat fokus. Det är därför av högsta vikt att de formuleringar som finns med i handboken står i samklang med de tre huvudsymboler: Den apostoliska trosbekännelsen, Den nicaenska trosbekännelsen och Den athanasianska trosbekännelsen. Dessa tre har ju en viktig betydelse för de olika ekumeniska överenskommelser som svenska kyrkan gjort. Vi tänker då på t ex Borgåöverenskommelsen, Faith and Order. Kyrkohandboken får ju inte på något sätt uttrycka något annat än vad som svenska kyrkan kommit överens om i dessa överenskommelser. Dessutom måste det som står i kyrkohandboken vara i överensstämmelse med hela Svenska Kyrkans Bekännelseskriterier.

Handboken är ju den viktigaste bok som Svenska Kyrkan har vad gäller hur gudstjänstlivet ska gestaltas, utvecklas och förvaltas. Därför är det också väldigt viktigt att den kommande Kyrkohandboken inte raserar det kyrkliga livet utan bygger upp.

I förslaget till nya kyrkohandboken finns det förslag som gör att vi kan fira gudstjänst/högmässa på ett sådant sätt vi skulle vilja göra utifrån den teologiska

Fråga 6 Bön om förlåtelse är No 2 alldeles för tunn och luddig, Vi uppfattar den dessutom som att språket är spretigt och orytmiskt. No 4 har stora brister då man inte våga sätta ord på synden. No 6 är p g a sin korthet alldeles för tunn särskilt att använda i högmässan. No 8 kommer vi troligen inte att använda men vi ser positivt på att den finns med av historiska skäl och att den språkligt reviderats något.

Fråga 8 Förlåtelseord No 2 har i sitt uttryck karaktären av ett löftesord. Dessutom tycker vi att kärlekens förhållande till förlåtelsen är tveksamt. No 4 är egentligen ett löftesord.

Fråga 10 Vi tycker att det är önskvärt att det vid de tillfällen som bibelord används i kyrkohandboken finns en hänvisning till var de är hämtade samt att man inte ändrar i texten som gjort i Löftesord 3 från "han" till "Gud".

Fråga 12 Tackbön No 3 är orytmisk och blir därför svår att läsa med i för församlingen vilket är viktigt för att växelspelet mellan präst och församling ska fungera på ett bra sätt. Till det kan läggas att det kommer ny information om i tackbönen. Därför känns den inte helt lyckad. I No 4 så är formuleringen efter "i himmelen" efter "Käre Fader" signalerar distans till Gud vilket är olyckligt. Att istället signalera närvaro är det naturliga då vi vet att Gud vill vara närvarande i våra liv genom Jesus Kristus som blev människa och den heliga Ande som är vår Hjälpare.

Fråga 14 Överlåtelsebön No 1 har äntligen hamnat där den hör hemma. Tidigare stod den ju som syndabekännelse och bön om förlåtelse men har hela tiden varit en överlåtelsebön så därför är det bra att den finns på denna plats nu. No 3 känns mycket luddig och intetsägande. Vi förstår inte vilket syftet är med den. Därför föreslår vi att den stryks ur handboken.

Fråga 20 Vi tycker att det är bra att kunna minska antalet bibelläsningar när man har dop i högmässan. Då kan det vara lämpligt att plocka bort

Fråga 21 Vi tycker att denna fråga var svår att svara på eftersom det frågades efter fyra olika saker i samma fråga. Om det är dop i Huvudgudstjänsten så är det bra om det är tillåtet att ta bort en av dagens texter GT eller Epistel. Om det handlar om en temagudstjänst som inte är huvudgudstjänst ska det kunna vara ganska fritt hur många psalmer och texter och vilka texter som ska läsas.

Fråga 27 I Lofsägelsen E1 och E2 är mycket orytmisk i den 5:e raden efter församlingens svar eftersom det fattas en stavelse i slutet på raden. "Vi tackar dig vår Gud" är en stavelse för kort att återgå till Per Harlings originaltext "Vi tackar dig vår Herre" skulle ge en mycket bättre rytm. Här har vi dessutom ett exempel på hur bytet från "Herre" till "Gud" har en sekulariserande effekt på kyrkan genom att använda ett något mera fjärmade och oprecist språk.

Fråga 29 Nattvardsbön vi har kryssat i nattvardsbön 2, 5, 9, 10 och 12 på grund av att de har som vi bedömer det en tydlig teologi. Dessutom har de alla en tydlig anamnes

Fråga 31 O Guds Lamm i No 4 saknas syndaförlåtelseperspektivet och därför bör den strykas.

Fråga 33 Bön efter kommunion Vi saknar "Allmän 3" från 1986 års handbok en bön som har ett språk, en pregnans och förmåga att tala rakt in i hjärtat. Vi har svårt att förstå motivet till att den strukits och föreslår därför att den förs in den kommande kyrkohandboken.

Fråga 45 Påsknattsmässa:

Det saknas flertalet bärande texter från framförallt Gamla Testamentet. Här blir mönstret från evangelieboken med GT, epistel och evangelium ett fattigt mönster. Lyft in flera möjliga GT-texter som sedan flera årtionden använts i våra påsknattsgudstjänster.

Ang inledningsord: Här blir inledningsfraser pratiga, låt gudstjänsten mer bli ett drama denna natt och börja direkt med Bibelläsningen efter en inledande bönesång. Kyrkorummet försänkt i mörker är ett liturgiskt agerande som med fördel används.

Beskrivning av påsknattsmässans inledning fram till måltiden som använts i många år i vår bygd, sångerna kan varieras men läsningarna bör finnas med som alternativ i handboken:

Kyrkan försänkt i mörker.

Vänta på Gud (Taizésång)

Första läsningen: 1 Mos 1:1-2:2

Sång: Det är i dig

2 Mos 14:15-15:1a

Sång: I min Gud har jag funnit styrka

Läsningar från evangeliebokens aktuella serie GT, epistel och evangelium varvade med sånger.

Vid evangelieläsningen tänder man påskljuset, och därefter sjunges påskljushymnen: "O jubla nu, alla himlens änglar."

Alla ljus tänds, och klockringningen tar vid.

Uppståndelsesång sjungs.

Doppåminnelse

Vatten öses upp och välsignas medelst bön (en av dopbönerna).

Församlingen samlas runt dopfunten

Läsning ur Rom 6:4-5.

Syndabekännelse och förlåtelseord

Trosbekännelse i formen

om när Jesus välsignar barnen med handpåläggning. Välsigna och befria är inte samma sak, därför passar inte handpåläggningen in vid detta moment. Det bör plockas bort eftersom det undervisar fel och saknar stöd i bibeln. Se Tobias bibelhänvisningar.

Att befrielsebönens exorcism har tonats ner under lång tid är ett faktum, men den finns likväl kvar med ordet "befria". Ondskan bjuds att lämna och därför ska inte handpåläggning förekomma här (jfr Mark 1:25; 5:8; 7:29; 9:26; Apg 8:22; 13:10; 19:13-15). Det är felaktigt liturgiskt agerande.

Handpåläggningen är primärt sett förmedlande av Guds Ande (Apg 8:18), såsom med handpåläggning vid prästvigning och såsom vid bönen om Anden i dopet. Därför bör den förbehållas den platsen i dopet, men även ges möjlighet till handpåläggning i samband med förbönen i dopet.

Fråga 66: Dopbönens samtliga 3 alternativ skulle fungera bra om dem förtydligades till att vara rena böner med en önskan om vad man vill och förväntar sig att Gud ska göra i dopet genom sitt ord, sin ande och med dopkandidaten. Nu liknar dem mer som ännu några fler tackböner.

Vi efterfrågar därför en tydligare stringens mellan ren bön och tackbön, för att kunna lätt urskilja och veta när det vi ber tackbön visavi dopbön.

Alla 3 dopbönerna kan användas om orden *tack för* stryks och byts ut till *sänd ditt ord och din ande* i alternativ 1 och 3. Dessutom är det olika tempus i bönerna som behöver ändras till endast ett tempus.

Fråga 70 Det tredje sändningsordet kommer inte att fungera p g a att det är i sin uppbyggnad alldeles för krångligt för den vanlige dopgudstjänstfiraren. Vi föreslår därför att det inte ska ta upp plats i den nya kyrkohandboken.

Fråga 71 Svenska kyrkans bekännelse och lära kan komma till uttryck om man väljer de texter som i handboksförslaget som står i överensstämmelse med bekännelseskriterierna.

Fråga 72 Varken dåligt eller bra eftersom tackbönen återkommer och blandas in i dopbönerna. Tydligare stringens efterfrågas mellan ren bön och tackbön!

Fråga 74 Bikten Företalet är bra i förslaget, bättre än HB86. Avsaknad av bibelorden från Jes 43:25 och Ps 103:8-12. Joh 20:23 upplevs inte angelägen att ha med. Den har en poäng, men är mer av en kyrkoordningsfråga än av pastoral karaktär, möjligen kan den motiveras utifrån en vilja att försäkra, men fokus ska vara att det är Gud som förlåter även om kyrkan får uppdraget att handla och förmedla förlåtelsen.

Fråga 81 Konfirmationen:

Frågan är fortfarande inte tillräckligt väl medtagen i gudstjänsten. Den har sin plats i samband med Trosbekännelsen. Att flytta frågan därifrån och sedan formulera frågan utan en tydlig bekännelseformulering förfelar syftet med att bevara frågan överhuvudtaget. Teologiskt urvattnas bekännelsen och tron om formuleringen i

Kyrkohandboken

Från: Kyrkostyrelsen, Trossamfundet Svenska kyrkan
Skickat: den 13 maj 2016 13:30
Till: Boel Hössjer Sundman; Eva Helena von Sydow
Ämne: VB: Remissvar
Bifogade filer: Remissvar kyrkohandbok maj 2015.docx

Skickar över till er för handläggning

/Birgitta

Från: Anders Roos
Skickat: den 12 maj 2016 17:33
Till: Kyrkostyrelsen, Trossamfundet Svenska kyrkan
Ämne: Remissvar

Spånga-Kista församling har svarat på remissen via enkät men vill också framföra synpunkter som inte ryms i formuläret.

Detta svar sänds även per post.

Ber att få mottagandet bekräftat och besked om vilken handläggare som tilldelats vårt svar.

/Anders Roos

Anders Roos
Svenska kyrkan
t.f. Kyrkoherde i Spånga-Kista församling
Kontraktsprost i Spånga kontrakt
Anders.roos@svenskakyrkan.se
08-505 99 011

Spånga-Kista församling har beretts möjlighet att avge remissvar på Svenska kyrkans utredningar 2016:1 Förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan. Som komplement till insänt svar via frågeformulär vill vi också framföra följande.

Sammanfattning

Kyrkostyrelsen ska inte lägga fram förslag till ny kyrkohandbok 2017 med nuvarande förslag som grund.

Nuvarande förslag bör remitteras till ny arbetsgrupp som tillsammans med experter och expertorgan inom teologi, litteratur, språkforskning, författare, musik, tonsättare, musikforskning får i uppdrag att under en längre tid, förslagsvis 7, år förse församlingar med nya alternativ att pröva.

Under ny försöksperiod gäller Kyrkohandbok 1986 med nuvarande förslag som tillägg.

Kyrkostyrelsen bör uppmana domkapitlen att ge generellt tillstånd till församlingarna att pröva nytt material och nya gudstjänstformer samt att de uppmuntras till fortsatt liturgisk försöksverksamhet genom att också producera gudstjänstmusik av olika genrer.

En text- och musikbank inrättas digitalt varifrån församlingar och enskilda kan hämta material för det fortsatta liturgiska arbetet.

FÖRSAMLINGENS KONTEXT

Spånga-Kista församling finns i ett område som starkt präglas av människor som inte är födda i Sverige. Församlingen som har ca 20 000 medlemmar lever som minoritet bland totalt ca 90 000 invånare. Runt oss finns andra kristna kyrkor, oftast med ursprung från Mellanöstern och med ortodox rit. Våra lokaler nyttjas eller hyrs av andra kyrkor och samverkan finns. Det finns också många med annan tro och religion. Islam präglar vissa delar av församlingens territoriella utsträckning. Dessa trosbekännare olika etnisk och kulturell bakgrund. Den sociala kartan är brokig liksom de ekonomiska förutsättningarna. Detta gör att om vi ska vara en trovärdig kyrka måste vi hela tiden fråga oss Varför är vi här? Vilket budskap och vilket evangelium bär vi fram? Hur formar vi vår musik och vår liturgi?

Gudstjänsterna i församlingen samlar många människor som har väldigt olika bakgrund. Många av dem som kommer talar eller förstår inte svenska eller har bristfälliga kunskaper i svenskt språkbruk. De lever med i gudstjänstens struktur och ordning. Därför är igenkänningssignaler viktiga, liksom moment på andra språk än svenska.

HUR LITURGI FORMAS

Liturgi är församlingens, folkets, tillbedjan och lovsång inför Gud. Därför måste den växa fram och accepteras av församlingen/folket. Liturgi kan aldrig vara en skrivbordsprodukt, producerad av en eller några experter. Antingen skrivs och tonsätts liturgin i en församling eller accepteras församlingen efter en längre provperiod en för många gemensam liturgi. På så sätt ges också en transparens i arbetet. I många församlingar, så även hos oss, har under de senaste decennierna nya liturgiska texter och melodier växt fram. I de flesta fall känns de genuina och väl förankrade.

Avsaknaden av goda litterära krafter i arbetet med handboken är märkbar. Vissa texter bärs mera av nödrim och pekoralkänsla än av hög litterär kvalitet. Mycket har rättats till och förbättrats sedan förslag 2012, men fortfarande lider språket av uppenbara brister.

Det mera inkluderande språket kan begränsa teologin. Självklart ska språket vara så inkluderande som det är möjligt, men några av oss menar att tala om Gud som både man och kvinna (fader och moder) ger så antropomorfa drag att gudsbilden fördunklas. Andra menar att det ger ytterligare dimensioner. Nu gällande handbok talar om Gud som är "som en fader och moder" medan förslaget beskriver Gud som varande fader och moder (Nattvardsbön 6). Viss skillnad föreligger. Det är tveksamt om ett normerande trosdokument helt utan vidare teologiskt övervägande och teologisk prövning ska införa formuleringar som denna.

Gud blir människa i Jesus Kristus. Det innebär att den enda verkliga bilden vi har av Gud i mänsklig gestalt är som man. Olika bibeltexter ger andra bilder men ingenstans beskrivs Gud som varande kvinna. Könbeskrivningar av Gud bör göras med försiktighet och då utifrån de grundtexter vi har tillgång till, inte utifrån något annat.

Det tycks råda en rädsla för att benämna Jesus som Herre. Resonemanget tycks härröra från ett inomvärldsligt hierarkiskt synsätt. Det bibliska synsättet är att Jesus är allas Herre och allas Tjänare. Det är ett helt annat perspektiv. Dessutom är uttrycket att Jesus är herre den allra äldsta trosbekännelse vi känner till.

Det kan vara nyttigt att påminna sig om det lutherska uttrycket *Sola Scriptura* som gällande för vår kyrkas arbete med bekännelsedokument.

I vissa fall är språket för ordrikt och de nyformuleringar som gjorts har ibland resulterat i en platt och klen text. Bibelcitat och historisk text är viktiga i gudstjänstens sammanhang, de binder oss samman med tidigare generationer och öppnar upp mot existentiella och teologiska tankevärldar. Enkelt, tydligt och nutidsanpassat språk kan med fördel användas i förkunnelse och vissa böner, medan andra delar av liturgin bör bevara sin vokabulär.

Som exempel kan ges Sanctus 3 och Agnus Dei 4 som har text som tydligt avviker från historiskt bruk. Några nattvardsböner har också stora språkproblem och bör inte användas i sin nuvarande form, t.ex. nattvardsbönerna 7 och 8. Detaljproblem finns på flera ställen, t.ex. i nr 2 och 10 där ordalydelsen "vi lovar dig" bör ändras till "vi lovprisar dig" för att bättre stämma överens med sin betydelse i sammanhanget. Det vore bra om den stora doxologin kunde användas i flera av nattvardsbönerna (nu föreslaget endast i nr 5). Nattvardsbön 12 har ett inbyggt teodicéproblem. Nattvardsbön 11 saknar i princip anamnes

Det finns en glidning mot det mera individualistiska, det är ofta jag och Gud, inte vi (församlingen/Guds folk/mänskligheten) och Gud. Exempelvis i prefation Allmän 1 där KHB 86 (Trefaldighetstiden 1) sista raden har en formulering om "vara ditt folk på jorden", vilken nu är borttagen. Detta lämnar kvar ett dominerande individualistiskt perspektiv.

Införandet av latinska och grekiska ord i rubriker och i vissa sånger är positivt för igenkännandet och den världsvida identiteten.

Någon uttryckte det som att det känns som att äta beige, mild mjukost. Den ger ingen längtan av mersmak.

Ingen av serierna i förslaget håller för att användas i sin helhet och det finns, trots mängden i materialet, för få alternativ om man under ett kyrkoår vill variera sig inom en viss stil.

Liturgisk musik är inte musik i största allmänhet utan ett eget språk som liksom det skrivna ordet uttrycker både teologi, sentiment och gudsrelation och uttrycker i bästa fall även karaktären i en viss period under kyrkoåret. Det bör nog inte låta på samma sätt under fasta som under påsk- och pingsttiden eller på Alla helgons dag eller under jultiden.

Dessutom behövs musik som uppfattas som icke tidsbunden och som håller för att sjungas många gånger.

Äldre musik är ständigt föremål för forskning och nya resultat måste få prägla kyrkans musik. Därför är det viktigt att expertis inom och utanför kyrkan knyts till arbetet för att resultatet som mynnar ut i en handbok – eller gudstjänstbok ska bli trovärdigt.

Svenska kyrkan består av olika människor och av olika grupper och olika gudstjänsttraditioner och av olika åldrar. Därför behövs flera alternativ för olika slag av gudstjänster. Om man inom kyrkan vill öppna för en större mångfald skulle en lösning kunna vara att tillhandahålla texter som de enskilda församlingarna kan tonsätta där sådana resurser finns. En väg att gå är att det upprättas en text- och musikbank som med fördel publiceras digitalt och som är fritt för församlingarna att hämta material från. Naturligtvis skall material i den banken granskas ur såväl teologisk som musikalisk synvinkel.

REMISSVARET

Vårt svar har utarbetats av en grupp präster och musiker som stått i dialog med kyrkvårdskollegiet. Vi har under fastetiden och påsk- och pingstiden använt material ur förslaget till kyrkohandbok vid söndagens huvudgudstjänst i församlingens båda kyrkor och också i samtal med gudstjänstdeltagare fått in olika synpunkter.

På kyrkorådets uppdrag

Anders Roos
prost, t.f. kyrkoherde

Spånga-Kista församling har beretts möjlighet att avge remissvar på Svenska kyrkans utredningar 2016:1 Förslag till Kyrkohandbok för Svenska kyrkan. Som komplement till insänt svar via frågeformulär vill vi också framföra följande.

Sammanfattning

Kyrkostyrelsen ska inte lägga fram förslag till ny kyrkohandbok 2017 med nuvarande förslag som grund.

Nuvarande förslag bör remitteras till ny arbetsgrupp som tillsammans med experter och expertorgan inom teologi, litteratur, språkforskning, författare, musik, tonsättare, musikforskning får i uppdrag att under en längre tid, förslagsvis 7, år förse församlingar med nya alternativ att pröva.

Under ny försöksperiod gäller Kyrkohandbok 1986 med nuvarande förslag som tillägg.

Kyrkostyrelsen bör uppmana domkapitlen att ge generellt tillstånd till församlingarna att pröva nytt material och nya gudstjänstformer samt att de uppmuntras till fortsatt liturgisk försöksverksamhet genom att också producera gudstjänstmusik av olika genrer.

En text- och musikbank inrättas digitalt varifrån församlingar och enskilda kan hämta material för det fortsatta liturgiska arbetet.

FÖRSAMLINGENS KONTEXT

Spånga-Kista församling finns i ett område som starkt präglas av människor som inte är födda i Sverige. Församlingen som har ca 20 000 medlemmar lever som minoritet bland totalt ca 90 000 invånare. Runt oss finns andra kristna kyrkor, oftast med ursprung från Mellanöstern och med ortodox rit. Våra lokaler nyttjas eller hyrs av andra kyrkor och samverkan finns. Det finns också många med annan tro och religion. Islam präglar vissa delar av församlingens territoriella utsträckning. Dessa trosbekännare olika etnisk och kulturell bakgrund. Den sociala kartan är brokig liksom de ekonomiska förutsättningarna. Detta gör att om vi ska vara en trovärdig kyrka måste vi hela tiden fråga oss Varför är vi här? Vilket budskap och vilket evangelium bär vi fram? Hur formar vi vår musik och vår liturgi?

Gudstjänsterna i församlingen samlar många människor som har väldigt olika bakgrund. Många av dem som kommer talar eller förstår inte svenska eller har bristfälliga kunskaper i svenskt språkbruk. De lever med i gudstjänstens struktur och ordning. Därför är igenkänningssignaler viktiga, liksom moment på andra språk än svenska.

HUR LITURGI FORMAS

Liturgi är församlingens, folkets, tillbedjan och lovsång inför Gud. Därför måste den växa fram och accepteras av församlingen/folket. Liturgi kan aldrig vara en skrivbordsprodukt, producerad av en eller några experter. Antingen skrivs och tonsätts liturgin i en församling eller accepteras församlingen efter en längre provoperiod en för många gemensam liturgi. På så sätt ges också en transparens i arbetet. I många församlingar, så även hos oss, har under de senaste decennierna nya liturgiska texter och melodier växt fram. I de flesta fall känns de genuina och väl förankrade.

Avsaknaden av goda litterära krafter i arbetet med handboken är märkbar. Vissa texter bärs mera av nödrim och pekoralkänsla än av hög litterär kvalitet. Mycket har rättats till och förbättrats sedan förslag 2012, men fortfarande lider språket av uppenbara brister.

Det mera inkluderande språket kan begränsa teologin. Självklart ska språket vara så inkluderande som det är möjligt, men några av oss menar att tala om Gud som både man och kvinna (fader och moder) ger så antropomorfa drag att gudsbilden fördunklas. Andra menar att det ger ytterligare dimensioner. Nu gällande handbok talar om Gud som är "som en fader och moder" medan förslaget beskriver Gud som varande fader och moder (Nattvardsbön 6). Viss skillnad föreligger. Det är tveksamt om ett normerande trosdokument helt utan vidare teologiskt övervägande och teologisk prövning ska införa formuleringar som denna.

Gud blir människa i Jesus Kristus. Det innebär att den enda verkliga bilden vi har av Gud i mänsklig gestalt är som man. Olika bibeltexter ger andra bilder men ingenstans beskrivs Gud som varande kvinna. Könsbeskrivningar av Gud bör göras med försiktighet och då utifrån de grundtexter vi har tillgång till, inte utifrån något annat.

Det tycks råda en rädsla för att benämna Jesus som Herre. Resonemanget tycks härröra från ett inomvärldsligt hierarkiskt synsätt. Det bibliska synsättet är att Jesus är allas Herre och allas Tjänare. Det är ett helt annat perspektiv. Dessutom är uttrycket att Jesus är herre den allra äldsta trosbekännelse vi känner till.

Det kan vara nyttigt att påminna sig om det lutherska uttrycket *Sola Scriptura* som gällande för vår kyrkas arbete med bekännelsedokument.

I vissa fall är språket för ordrikt och de nyformuleringar som gjorts har ibland resulterat i en platt och klen text. Bibelcitat och historisk text är viktiga i gudstjänstens sammanhang, de binder oss samman med tidigare generationer och öppnar upp mot existentiella och teologiska tankevärldar. Enkelt, tydligt och nutidsanpassat språk kan med fördel användas i förkunnelse och vissa böner, medan andra delar av liturgin bör bevara sin vokabulär.

Som exempel kan ges Sanctus 3 och Agnus Dei 4 som har text som tydligt avviker från historiskt bruk. Några nattvardsböner har också stora språkproblem och bör inte användas i sin nuvarande form, t.ex. nattvardsbönerna 7 och 8. Detaljproblem finns på flera ställen, t.ex. i nr 2 och 10 där ordalydelsen "vi lovar dig" bör ändras till "vi lovprisar dig" för att bättre stämma överens med sin betydelse i sammanhanget. Det vore bra om den stora doxologin kunde användas i flera av nattvardsbönerna (nu föreslaget endast i nr 5). Nattvardsbön 12 har ett inbyggt teodicéproblem. Nattvardsbön 11 saknar i princip anamnes

Det finns en glidning mot det mera individualistiska, det är ofta jag och Gud, inte vi (församlingen/Guds folk/mänskligheten) och Gud. Exempelvis i prefation Allmän 1 där KHB 86 (Trefaldighetstiden 1) sista raden har en formulering om "vara ditt folk på jorden", vilken nu är borttagen. Detta lämnar kvar ett dominerande individualistiskt perspektiv.

Införandet av latinska och grekiska ord i rubriker och i vissa sånger är positivt för igenkännandet och den världsvida identiteten.

Kommentarer till remissutlåtanden över handboksförslaget från Osby Pastorat i Lunds Stift

Vi har haft en ganska öppen process där många har beretts möjlighet att komma med sina synpunkter på kyrkohandboksförslaget. Vi har låtit våra församlingsråd vara med och ge sina synpunkter, Kyrkorådet har sedan gett uppdraget till kyrkoherde Hans Eriksson att tillsammans med övriga präster komministrarna Tobias Månsson och Mirjam Lövsund samt våra kyrkomusiker organisterna Bengt Almfjord och Bernt-Ove Kroon och kantor Elisabet Bertilsson sammanställa remissen och skicka in den. När det gäller bikten har vi tagit in synpunkter från komminister emeritus Staffan Ljungman som är den präst som bor i pastoratet som har mest erfarenhet av bikt.

Handboksförslaget har sina förtjänster men också sina brister. Brister som i vissa fall är av så allvarlig art att de måste åtgärdas. Det är viktigt att handboken håller en så hög teologisk kvalitet att den har en bärighet i sig själv så att den kan bära en gudstjänst även om t ex prästen blir akut sjuk och en kyrkvärd får leda gudstjänsten som en lekmannaedd gudstjänst.

En sak som oroar oss är den inre sekularisering av som vissa delar i handboksförslaget driver på. Några exempel på saker som har en sekulariserande effekt på handboken är att t ex använda **Gud** istället för **Herre**, eller **brustenh** istället för **synd**.

I ett samhälle som blir alltmer multikulturellt och multireligiöst så är av högsta vikt att vi i Svenska Kyrkan har en tydlighet i vad som är kyrkans tro och lära. Det är endast i tydligheten som kyrkan får en plattform att stå på som gör att vi kan möta bekännare av annan tro och religion. En kyrka som inte vågar stå upp för sin egen bekännelse utan istället svävar på målet vilket handboksförslaget gör i vissa formuleringar har tappat fokus. Det är därför av högsta vikt att de formuleringar som finns med i handboken står i samklang med de tre huvudsymbola: Den apostoliska trosbekännelsen, Den nicaenska trosbekännelsen och Den athanasianska trosbekännelsen. Dessa tre har ju en viktig betydelse för de olika ekumeniska överenskommelser som svenska kyrkan gjort. Vi tänker då på t ex Borgåöverenskommelsen, Faith and Order. Kyrkohandboken får ju inte på något sätt uttrycka något annat än vad som svenska kyrkan kommit överens om i dessa överenskommelser. Dessutom måste det som står i kyrkohandboken vara i överensstämmelse med hela Svenska Kyrkans Bekännelseskriterier.

Handboken är ju den viktigaste bok som Svenska Kyrkan har vad gäller hur gudstjänstlivet ska gestaltas, utvecklas och förvaltas. Därför är det också väldigt viktigt att den kommande Kyrkohandboken inte raserar det kyrkliga livet utan bygger upp.

I förslaget till nya kyrkohandboken finns det förslag som gör att vi kan fira gudstjänst/högmässa på ett sådant sätt vi skulle vilja göra utifrån den teologiska

Fråga 6 Bön om förlåtelse är No 2 alldeles för tunn och luddig, Vi uppfattar den dessutom som att språket är spretigt och orytmskt. No 4 har stora brister då man inte våga sätta ord på synden. No 6 är p g a sin korthet alldeles för tunn särskilt att använda i högmässan. No 8 kommer vi troligen inte att använda men vi ser positivt på att den finns med av historiska skäl och att den språkligt reviderats något.

Fråga 8 Förlåtelseord No 2 har i sitt uttryck karaktären av ett löftesord. Dessutom tycker vi att kärlekens förhållande till förlåtelsen är tveksamt. No 4 är egentligen ett löftesord.

Fråga 10 Vi tycker att det är önskvärt att det vid de tillfällen som bibelord används i kyrkohandboken finns en hänvisning till var de är hämtade samt att man inte ändrar i texten som gjort i Löftesord 3 från "han" till "Gud".

Fråga 12 Tackbön No 3 är orytmsk och blir därför svår att läsa med i för församlingen vilket är viktigt för att växelspelet mellan präst och församling ska fungera på ett bra sätt. Till det kan läggas att det kommer ny information om i tackbönen. Därför känns den inte helt lyckad. I No 4 så är formuleringen efter "i himmelen" efter "Käre Fader" signalerar distans till Gud vilket är olyckligt. Att istället signalera närvaro är det naturliga då vi vet att Gud vill vara närvarande i våra liv genom Jesus Kristus som blev människa och den heliga Ande som är vår Hjälpare.

Fråga 14 Överlåtelsebön No 1 har äntligen hamnat där den hör hemma. Tidigare stod den ju som syndabekännelse och bön om förlåtelse men har hela tiden varit en överlåtelsebön så därför är det bra att den finns på denna plats nu. No 3 känns mycket luddig och intetsägande. Vi förstår inte vilket syftet är med den. Därför föreslår vi att den stryks ur handboken.

Fråga 20 Vi tycker att det är bra att kunna minska antalet bibelläsningar när man har dop i högmässan. Då kan det vara lämpligt att plocka bort

Fråga 21 Vi tycker att denna fråga var svår att svara på eftersom det frågades efter fyra olika saker i samma fråga. Om det är dop i Huvudgudstjänsten så är det bra om det är tillåtet att ta bort en av dagens texter GT eller Epistel. Om det handlar om en temagudstjänst som inte är huvudgudstjänst ska det kunna vara ganska fritt hur många psalmer och texter och vilka texter som ska läsas.

Fråga 27 I Lovsägelsen E1 och E2 är mycket orytmsk i den 5:e raden efter församlingens svar eftersom det fattas en stavelse i slutet på raden. "Vi tackar dig vår Gud" är en stavelse för kort att återgå till Per Harlings originaltext "Vi tackar dig vår Herre" skulle ge en mycket bättre rytm. Här har vi dessutom ett exempel på hur bytet från "Herre" till "Gud" har en sekulariserande effekt på kyrkan genom att använda ett något mera fjärmade och oprecist språk.

Fråga 29 Nattvardsbön vi har kryssat i nattvardsbön 2, 5, 9, 10 och 12 på grund av att de har som vi bedömer det en tydlig teologi. Dessutom har de alla en tydlig anamnes

Fråga 31 O Guds Lamm i No 4 saknas syndaförlåtelseperspektivet och därför bör den strykas.

Fråga 33 Bön efter kommunion Vi saknar "Allmän 3" från 1986 års handbok en bön som har ett språk, en pregnans och förmåga att tala rakt in i hjärtat. Vi har svårt att förstå motivet till att den strukits och föreslår därför att den förs in den kommande kyrkohandboken.

Fråga 45 Påsknattsmässa:

Det saknas flertalet bärande texter från framförallt Gamla Testamentet. Här blir mönstret från evangelieboken med GT, epistel och evangelium ett fattigt mönster. Lyft in flera möjliga GT-texter som sedan flera årtionden använts i våra påsknattsgudstjänster.

Ang inledningsord: Här blir inledningsfraser pratiga, låt gudstjänsten mer bli ett drama denna natt och börja direkt med Bibelläsningen efter en inledande bönesång. Kyrkorummet försänkt i mörker är ett liturgiskt agerande som med fördel används.

Beskrivning av påsknattsmässans inledning fram till måltiden som använts i många år i vår bygd, sångerna kan varieras men läsningarna bör finnas med som alternativ i handboken:

Kyrkan försänkt i mörker.

Vänta på Gud (Taizésång)

Första läsningen: 1 Mos 1:1-2:2

Sång: Det är i dig

2 Mos 14:15-15:1a

Sång: I min Gud har jag funnit styrka

Läsningar från evangeliebokens aktuella serie GT, epistel och evangelium varvade med sånger.

Vid evangelieläsningen tänder man påskljuset, och därefter sjunges påskljushymnen: "O jubla nu, alla himlens änglar."

Alla ljus tänds, och klockringningen tar vid.

Uppståndelsesång sjungs.

Doppåminnelse

Vatten öses upp och välsignas medelst bön (en av dopbönerna).

Församlingen samlas runt dopfunten

Läsning ur Rom 6:4-5.

Syndabekännelse och förlåtelseord

Trosbekännelse i formen

om när Jesus välsignar barnen med handpåläggning. Välsigna och befria är inte samma sak, därför passar inte handpåläggningen in vid detta moment. Det bör plockas bort eftersom det undervisar fel och saknar stöd i bibeln. Se Tobias bibelhänvisningar.

Att befrielsebönens exorcism har tonats ner under lång tid är ett faktum, men den finns likväl kvar med ordet "befria". Ondskan bjuds att lämna och därför ska inte handpåläggning förekomma här (jfr Mark 1:25; 5:8; 7:29; 9:26; Apg 8:22; 13:10; 19:13-15). Det är felaktigt liturgiskt agerande.

Handpåläggningen är primärt sett förmedlande av Guds Ande (Apg 8:18), såsom med handpåläggning vid prästvigning och såsom vid bönen om Anden i dopet. Därför bör den förbehållas den platsen i dopet, men även ges möjlighet till handpåläggning i samband med förbönen i dopet.

Fråga 66: Dopbönens samtliga 3 alternativ skulle fungera bra om dem förtydligades till att vara rena böner med en önskan om vad man vill och förväntar sig att Gud ska göra i dopet genom sitt ord, sin ande och med dopkandidaten. Nu liknar dem mer som ännu några fler tackböner.

Vi efterfrågar därför en tydligare stringens mellan ren bön och tackbön, för att kunna lätt urskilja och veta när det vi ber tackbön visavi dopbön.

Alla 3 dopbönerna kan användas om orden *tack för* stryks och byts ut till *sänd ditt ord och din ande* i alternativ 1 och 3. Dessutom är det olika tempus i bönerna som behöver ändras till endast ett tempus.

Fråga 70 Det tredje sändningsordet kommer inte att fungera p g a att det är i sin uppbyggnad alldeles för krångligt för den vanlige dopgudstjänstfiraren. Vi föreslår därför att det inte ska ta upp plats i den nya kyrkohandboken.

Fråga 71 Svenska kyrkans bekännelse och lära kan komma till uttryck om man väljer de texter som i handboksförslaget som står i överensstämmelse med bekännelseskriterierna.

Fråga 72 Varken dåligt eller bra eftersom tackbönen återkommer och blandas in i dopbönerna. Tydligare stringens efterfrågas mellan ren bön och tackbön!

Fråga 74 Bikten Företalen är bra i förslaget, bättre än HB86. Avsaknad av bibelorden från Jes 43:25 och Ps 103:8-12. Joh 20:23 upplevs inte angelägen att ha med. Den har en poäng, men är mer av en kyrkoordningsfråga än av pastoral karaktär, möjligen kan den motiveras utifrån en vilja att försäkra, men fokus ska vara att det är Gud som förlåter även om kyrkan får uppdraget att handla och förmedla förlåtelsen.

Fråga 81 Konfirmationen:

Frågan är fortfarande inte tillräckligt väl medtagen i gudstjänsten. Den har sin plats i samband med Trosbekännelsen. Att flytta frågan därifrån och sedan formulera frågan utan en tydlig bekännelseformulering förfelar syftet med att bevara frågan överhuvudtaget. Teologiskt urvattnas bekännelsen och tron om formuleringen i

Kyrkohandboken

Från: Tony Larsdal <tony.larsdal@svenskakyrkan.se>
Skickat: den 13 maj 2016 15:03
Till: Boel Hössjer Sundman; Ingegerd Sjölin; Henrik Tobin
Kopia: Andreas Holm; Ulrika Hjertenåberg
Ämne: Respons på HB16
Bifogade filer: Respons på det nya handboksförslaget 2016.pdf; Respons på det nya handboksförslaget 2016.doc

Hej Ingegerd, Henrik och Boel!

Nu har vår referensgrupp i Kungsbacka-Hanhals församling arbetat färdigt med sammanställandet av responsen på HB16. Vi sände in via webben, men webbverktyget accepterade endast 4000 tecken vilket var alldeles för lite för att rymma all den respons som vår församlings referensgrupp har arbetat fram. Därför fogade vi bara in en kort sammanfattning i webbverktyget och mailar här det fullständiga dokumentet med 8 sidors detaljerad respons.

Önskar er allt gott, en välsignad pingsthelg och Andens inspiration och ledning i det fortsatta arbetet

Tony, Andreas och Ulrika
Präster och organist i Kungsbacka-Hanhals församling

RESPONS PÅ DET NYA HANDBOKSFÖRSLAGET

Kungsbacka-Hanhals församling

Marianne Andersson, Gunilla Åkesson, Marianne Hultén, förtroendevalda

Ulrika Hjertén-Åberg, organist

Andreas Holm, Tony Larsdal, präster

Innehåll

Gudstjänstmusik.....	1
Generella tankar om ordval.....	2
Gudstjänst/mässa.....	4
Dop.....	5
Konfirmation.....	6
Vigsel.....	6
Begravning.....	7

GUDSTJÄNSTMUSIK

En generell reflektion: den gregorianska sången har varit slitstark i tusen år och kommer att förbli så även i framtiden, som kyrkans egen musikstil. A-serien bör behålla och föra vidare kyrkans vedertagna liturgiska sånger oförändrade.

Utöver denna är det positivt att det finns en mångfald av musiksättningar av mässans texter. I Kungsbacka-Hanhals församling har t ex Sabina Nilssons "Mässa med andra toner" använts med glädje vid veckomässa och i påsktid. Mässmusik i nya stilar kommer även i fortsättningen att skrivas, användas ett tag för att sedan åter förnyas.

Man kan fråga sig om de nya musikserierna B, C, D och E är så välgjorda och tidlösa att det är motiverat att trycka upp just dessa i kyrkans officiella handboksvolym? Det gäller framför allt de stycken som är relativt nyskrivna och inte har prövats i ett flertal år. Ett bättre alternativ kan vara att fastslå kyrkans liturgiska text i handboken, och sedan uppmuntra till komponerande av ny mässmusik som trycks upp i separata kompendier.

Respons på specifika stycken

C-seriens Kyrie C1 har använts med bifall.

C-seriens Gloria upplevdes inte så välfunnet. Generellt har det upplevts en tveksamhet inför att sjunga ordet "gloria" på latin, som i C-seriens och D-seriens Gloria. I kyrkokörens munnar ligger ordet Gloria helt rätt, men som församlingssång för att uttrycka hjärtats djupa innehåll fungerar det inte så väl.

Prefation: Ordvalet "Öppna era hjärtan" gillades som modernt alternativ.

C-seriens Helig har använts med bifall. Likaså C-seriens O Guds Lamm som inte var någon nyhet.

D-seriens Kyrie fungerar väl och har blivit väl mottaget. Mycket snart kom församlingen att sjunga även verserna, varför ingen försångare behövdes. Noteringen om "P/L" för verserna kan utgå.

D-seriens Gloria upplevs dock som utsliten redan efter 7 gånger. Den var rolig i början att prova, men upplevdes som mångordig jämfört med Måne och sol och därför mindre hållbar.

I HB16 har D-Gloria endast två rader i verserna, vilket har gjort att den av vissa upplevts som lite rumphuggen melodiskt sett jämfört med HB12 som hade tre. Ifall man skulle bestämma sig för att utöka D-Gloria till tre rader igen, skulle den missvisande äldre raden "det du gjorde, det du sa är viktigt än" bytas till "du är med oss och du vandrar med oss än" – en lovprisning i presens liksom i verserna om Fadern och Anden ("håller" och "bor"), liksom i Måne och sol ("ja, han är här").

E-seriens O Guds Lamm har testats och den fungerar väl. En detalj kan justeras: det är angivet för upprepande växelsång som leds av försångare eller präst. Prästen är dock normalt upptagen med de sista förberedelserna för kommunionen, eftersom O Guds Lamm har som en av sina funktioner att engagera församlingen just under dessa förberedelser. Därför bör noteringen med "P/L" utgå.

De nya sjungna förbönerna för dop och vigsel fungerar troligen bra.

GENERELLA TANKAR OM ORDVAL

En typografisk anmärkning: det har hamnat mellanslag efter kolon på en del ställen i bibelreferenser. Kolla detta med "sök och ersätt".

Ordet "fakultativ" är onödigt krångligt. Bör ersättas av enklare ord, som "frivilligt" etc.

Kontinuitet och förnyelse

Svenska kyrkan rymmer en stor bredd. Som folkkyrka betjänar vi, inte minst i kyrkliga handlingar, många människor vars anknytning till kyrkan och dess språk är mindre stark. Samtidigt rymmer vår kyrka tusentals människor som har tagit till sig kyrkans tradition, uttryckssätt och språk som sitt hjärtas existentiella språk.

Det är positivt att valbara varianter och uttryckssätt tas fram som kommer den moderna människan till mötes så att det "träffar" och skapar ett igenkännande. Dessa nya varianter måste fortfarande förmedla samma evangelium som Jesus och hans apostlar gav oss att bära vidare. På samma gång är det viktigt att även hävdvunna former och formuleringar bevaras, så att kyrkans gudstjänst kan förbli igenkännbar för de många församlingar som firar en traditionell högmässa.

En generell princip: i många fall ogillar arbetsgruppen att gångbara formuleringar från HB86 har ändrats så att det inte går att gestalta gudstjänsten på det teologiskt fullödiga sätt som församlingen har varit nöjd med. Språkligt sett kan detaljer i uttryckssätt behöva uppdateras från HB86, men ofta är det teologiska innehållet bra och bör inte förfläckas.

Därför: låt generellt gångbara formuleringar från HB86 kvarstå oförändrade innehållsligt sett, och tillfoga sedan nya alternativ som möter den moderna människan för de församlingar och präster som önska välja dessa alternativ. Mångfalden är stor inom Svenska kyrkan, och det är viktigt att inte förlora väsentliga teologiska perspektiv när handboken uppdateras.

Detta gäller inte minst med tanke på regeln Lex Orandi, Lex Credendi: så som vi ber, så kommer vi också att tro. Det gäller särskilt den kommande generationen. Därför är det viktigt att ändringar i handboken sker med varsamhet, eftersom det ibland leder till att det förändrar vad framtidens kyrka

kommer att tro om Gud.

Borttagningar av "Herre" och "Fader"

Jesus, som är källan till vår tro eftersom han har uppenbarat Gud för oss, lärde oss att be till vår Fader i himlen (Matt 5:16, 6:9, etc). Han lärde också sina apostlar att kalla honom för Herre (Luk 6:46, Joh 13:13 etc). Vilken rätt har vi som hans efterföljare att ändra på de namn som han lärt oss att använda?

Att använda tilltalet Herre är att uttrycka en varm lojalitet, att i tro ställa sig under hans beskydd. Frälsning utlovas specifikt till den som bekänner Jesus som Herre (Rom 10:9) och sedan återspeglar detta i sitt liv (Matt 7:21). Ordet Herren är den översättning av gudsnamnet JHVH som har sanktionerats av Jesus och hans apostlar i Nya testamentet.

Därför är det olyckligt att söka frånga detta, det gränsar till en omförhandling av själva relationen till Gud, från tillitsfull respekt i barnskap till tal om en vag opersonlig kraft. Det följer med tidsandan av att detronisera auktoritet, istället för att vara den hälsosamma motvikt som kyrkan är kallad att vara i kraft av sitt flertusenåriga arv.

Orden "Herre" och "Fader" innebär inte att Gud skulle vara av maskulint kön. Problemet är att själva grundmönstret för relationen till Gud omdefinieras.

Om man ändå skulle erbjuda några alternativ till de traditionella uppenbarade gudsnamnen, bör de anges som andrahandsalternativ i stil med "Herrens / Guds / Kristi frid". Eller som vid slutbönen vid begravning: "Ge NN, o Gud / o Herre, din frid..."

Det är viktigt att kyrkfolket får känna igen sig, att den som har levt Kyrkans liv också i fortsättningen ska kunna fira gudstjänsten på ett fullödigt sätt. På flera ställen har borttagningen av tilltalet "Herre" upplevts respektlöst av referensgruppen, t ex "Herre, hör vår bön" och "Låt oss gå i frid – i vår Herres Jesu Kristi namn".

Den helige Ande

Referensgruppen upplever det onödigt att byta ut "den helige Ande" till "den heliga Anden", av följande skäl:

"Den helige Ande" fungerar som en välkänd sammandragning, ett personnamn som går lätt och flytande att uttala. Det är svårare att uttala "den heliga Anden" enkelt på grund av de extra konsonanterna samt likheten a-a. Dessutom avpersonifierar det Anden som personlig Gud, syftningen blir mer oklar, formuleringen antyder en ande bland flera, när "Anden" inte sitter ihop lika fast som tidigare i sammansättningen med "den helige".

Bönen Fader Vår

Den äldre översättningen efterfrågas inte bara från sorgehus, utan även från icke kyrkvana brudpar och dopfamiljer, under hänvisningen att "det är den vi kan". Man kan därför överväga att skriva ut den äldre versionen som ett andra alternativ i just de kyrkliga handlingarna, inte minst i ordningen för begravning. På sikt är det dock rätt att rekommendera den nya.

Perspektivet med "Guds folk"

Genomgående har många referenser till en specifikt kristen identitet rensats bort. Det är ett centralt tema både i Gamla och Nya testamentet att tillhöra Guds folk, ett folk med en specifik identitet som drar nya människor till sig. Så i dopbönen, prefationen, nattvardsböner etc.

Istället har det införts en gemenskap med "alla folk i alla tider". Men med vilken rätt kan det sägas: "Med jordens alla folk i alla tider tackar och lovar vi dig" (inledningsord 1)? Står Svenska kyrkans gudstjänst i full gemenskap med 1500-talsaztekernas människooffer? Uttrycket antyder ett relativiserande av den kristna uppenbarelsen genom Jesus. Kyrkans handböcker har tidigare betonat samhörigheten med "alla dina trogna i alla tider" (prefationen), vilket lämnar utväljandet i Guds hand. Det rekommenderas att denna sak inte ändras från HB86.

På grund av dessa ovanstående tydliga avsteg har församlingen velat sända en signal genom att markera "I ganska låg grad" på fråga 33 om handboksförslaget uttrycker Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

GUDSTJÄNST/MÄSSA

Inledningsord

Det erbjuds en alltför stor mängd alternativ, särskilt som huvudalternativet bör vara ett fritt formulerat skriftetal. Det bör kunna rensas i mängden. Text ger inledningsord 14 ett krångligt intryck och blir troligen inte särskilt använt. Kan tas bort.

Inledningsord 1: "jordens alla folk" bör ersättas med "ditt folk" eller liknande.

Förlåtelseord

Alternativ 3 har förändrats från HB86. Det blir fel att inte villkora förlåtelsen till "Begär du dina synders förlåtelse". Därför bör alternativet kvarstå oförändrat från HB86, utom att "Begär du" kan moderniseras till "Ber du om".

Kyrie

Momentet bör kallas "Kyrie/Herre förbarma dig" istället för Kristusrop.

Textläsning

Alternativet "Så lyder Bibelns ord" framstår som ett subtilt sätt att ta avstånd från det just lästa och fyller därför inte en funktion. Alternativet bör tas bort.

Svarsalternativet "Gud, gör ditt ord levande bland oss" har en god tanke. Det saknar dock den rytm och rapphet som finns i "Gud, vi tackar dig" och lämpar sig därför sämre för att läsas högt i kör. Formuleringen kan också antyda att Guds ord inte ÄR levande i sig självt. Förslaget bör därför antingen utgå eller sättas i andra hand.

Gruppen gillar "öppna era hjärtan" som alternativ till "upplyft".

Begreppet "Högmässa" bör för tydlighetens reserveras till en fullödig högmässa med tre bibelläsningar. En gudstjänst med färre läsningar bör kallas Mässa/Gudstjänst.

Kollekt

Alternativet "Herre, av ditt ger vi åt dig" bör stå kvar som första alternativ. Det är fullödigt

teologiskt.

Kyrkans förbön

I Kungsbacka-Hanhals församling brukar vi svara på "Herre, hör vår bön" med att upprepa "Herre, hör vår bön." Det kan rekommenderas som svarsalternativ.

Det finns risk att enbart "Hör vår bön" blir respektlöst och krävande utan tilltalet "Herre" före. Det kan uppfattas som att bönen inte riktas specifikt till vår himmelske Far och skapar relation, utan istället går ut i tomma intet som ett magiskt ord som ska utföra det som uttalas.

Ange även nu gällande böner för döpta, vigda och döda som alt för HB16.

Ett redigeringsförslag för ny bön för sörjande, med personligare Gudsbild:

Gud, vi ber för DEM som sörjer. MÖT dem med din tröst. Låt DITT ljus lysa för levande och döda.

Prefationer

Flera ändringar i A-seriens gregorianska prefationer bör backas.

Den nyskrivna prefationen för **pingst** bryter lovprisningsmönstret och lyfter istället fram vår mänskliga aktivitet, ett kraftigt stilbrott när det framförs till gregorianska toner, vilket avvisas med kraft. Den tidigare prefationen för Kristi Himmelsfärd och pingst bör bevaras, då den på ett ypperligt sätt håller ihop dessa tio dagars tre gudstjänster (fyra med Annandag pingst) till en sammanhållen tid i kyrkoåret: Kristi upphöjelse och utgivande av Anden.

Trefaldighetstiden 2: varför ta bort "känner igen honom som din Son"? Sammanhanget stakar sig utan dessa ord. Likaså att ta bort "ditt väsen, som är kärlek", vilket behövs för rytmisk balans till föregående sats.

Allmän 1: Denna nerklippta version av tidigare Trefaldighetstiden 1 i HB86, "Du är en Fader för oss människor", framstår som ett osammanhängande mischmasch där de enskilda satserna inte tydligt hänger samman med varandra. Bör utgå och den tidigare, välskrivna "Du är en Fader" behållas, enligt principen att bevara allt i HB86 som fungerar väl och istället komplettera med nyskrivna moderna alternativ.

Brödsbrytelsen: Kan man överväga en modernisering av ordet "**ty**" till "**för**", som följer: "...en enda kropp, **för** alla får vi del..."?

Välsignelsen

Påståendeformen från Bibel 2000 upplever gruppen som problematisk, "välsignar er och beskyddar er". Liksom Svenska Akademien kommenterade är det optimalt att behålla optativformen med "Må". Ett "må bevara" öppnar en rymd och en möjlighet att stiga in i med sitt hjärta, för den som vill, och uttrycker en ödmjukhet inför Guds val att ge sin välsignelse.

Sändningsord

"Låt oss gå frid – i **vår Herres** Jesu Kristi namn".

Det finns en värme, och en lojalitetsförklaring, i "vår Herres", medan det blir rumphugget att ta bort det.

DOP

Instrumental musik som föreslagits kan vara fint som samling.

Inledningsorden:

Något om kyrkan bör nämnas i inledningsorden, som det sägs i HB86: "för oss in i sin kyrka". Denna horisontella gemenskap blir ibland suddig i vårt tidevarv.

Alt 2 gillades. Enkla ord som går rakt in i hjärtat.

"Gud vill att vi ska leva i gemenskap" istället för "Gud vill leva i gemenskap" - kanske risk att det förstärker vår mänskliga individualism och "kundmedvetenhet", att Gud är den som ängsligt anpassar sig till oss för att passa in i vår gemenskap? Dopet handlar om att öppna vägen för oss att leva i gemenskap med Gud. Det förändrar inte Gud.

Det tredje alternativet diskuterades och vändes på. Möjligen är det lite långt formulerat?

Fint att **namnfrågan** kommer tidigare, alldeles efter "detta barn" och sedan lyfts namnet fram personligt i tackbönen.

Tackbönen: kanske skulle det förtydligas att den första är tänkt att bes av föräldrar, och därför inte föregås av P/L?

Befrielsebön: referensgruppen kommer att fortsätta använda den första bönen.

Gillar inledningen "Vi döper eftersom Jesus sade".

Dopböner

Bön 1: Denna bön har i jämförelse med HB86 skalats av så långt att det inte återstår så mycket innehåll, jämfört med 2 och 3. "Den källa strömma fram som ger världen liv" - vad betyder egentligen detta?

Bön 2 är enkel och kärnfull och innehållsrik.

Bön 3 är inklusiv och samtidigt specifik.

Dock: den har tappat innebörden av att ett specifikt kristet folk blir till genom dopet – ett generellt perspektiv som går genom hela handboken. Ordvalet "HAR förenat" pekar på det skapelsegiva, inte på vad Gud gör i dopet.

Välkommandet: varför byta "i Guds familj" till "Kristi kyrka"? Det är svalare och mer teknisk-teologiskt. Det finns värme och barnperspektiv med "Guds familj", vilket bör behållas.

Förbön: den sjungna förbönen gillas, och även de övriga.

Sändningsord: Växelsvar är generellt engagerande och en positiv idé i gudstjänst mellan gudstjänstvana människor, men kommer troligen inte att bli särskilt använt i dopföljen som ju ofta inte är alltför gudstjänstvana. Man kan ifrågasätta om det alls är meningsfullt att skriva ut växellästa sändningsord i kyrkliga handlingar.

KONFIRMATION

Inledningsord

"Guds löfte i dopet" - vet folk vad det är?

Frågan "vill ni konfirmeras" är välfunnen. Inledningsordet har först definierat konfirmationens innehåll, med slutorden "kallade att vara Jesu Kristi lärjungar", och därefter ställs en enkel fråga. På denna kan samtliga närvarande konfirmander svara JA, eftersom de alls befinner sig där denna dag. Kan frågan därför anges som obligatorisk?

Orden efter trosbekännelsen: Man kan här föreslå liksom i HB86 att konfirmanderna läser med i "Detta är den tro vi är döpta till..."

Sändningsord 2 är en förkortad version av sändningsord 1. Behövs det alls en kortare version? Det tillför inget speciellt nytt, är inte olik nog för att motivera ett andra alternativ.

VIGSEL

I HB16 har orden "**man och kvinna**" rensats bort, för att skapa en identisk vigselgudstjänst för samtliga par som vigs, även samkönade. Det är bättre att den tidigare formuleringen med "man och kvinna" står kvar första alternativ medan det samkönade alternativet står angivet efteråt, liksom i den tidigare handboken. På så sätt har man möjlighet att komma varje sammanhang till mötes – både dem som har kommit samman just som man och kvinna och för vilka denna laddning är en viktig del av deras äktenskap, och även de par som inte skulle känna igen sig i uttrycket "man och kvinna" på samma sätt.

Flyttningen av **samlingsordet** till före psalmen gillas.

Inledningsorden

De två inledningsord som fanns i HB86 var väl genomtänkta. Det fanns ett tydligt kyrkligt alternativ för par som kan känna igen sig i att "hämta kraft i Ordet och sakramenten", och ett mer inledningsord med ett anslag där mindre kyrkvana människor känner igen sig mer.

Inledningsord 2 i HB16 bevarar många av formuleringarna från det mer kyrkliga inledningsordet i HB86. Det är alltså mer passande för kyrkvana människor. Därmed bör också rikedom i begreppet "**heligt förbund**" bevaras med samma formulering som i HB86 (jfr Malaki 2:14, Hesekiel 16:8).

Det tidigare uttrycket "samhällets fortbestånd", som väl i huvudsak syftar på äktenskapets barnalstring, har i HB16 blivit det mer politiskt inriktade "bidra till ett gott samhälle". Referensgruppen upplevde formuleringen som märklig i samband med vigsel, inte minst i inledningsord 3 där det står först i meningen och kommer obalanserat mycket i fokus.

BEGRAVNING

Inledande musik är i det nya förslaget frivilligt. Bör även i fortsättningen vara obligatoriskt. Har en samlande funktion.

Bland **bibelorden** bör Psalm 23 finnas med, den är vanlig internationellt. Den är starkare i 1917/GT82 års version, med formuleringen "dödsskuggans dal".

Sjungen förbön: Det nya förslaget har gjort ett flertal klåfingriga och onödiga ändringar i det som var en sammanhållen och väl sammansatt bön. Följ principen att behålla hävdvunna och fungerande alternativ intakta, och istället erbjuda helt nya moderna alternativ.

Behåll "komma hem", den starka personliga trösten i evangeliet (Joh 14:1-2, Luk 2:29). Helt onödigt att byta till det opersonliga och vaga "omsluter levande och döda".

Behåll "dagligen dö från synden", en koppling mellan begravningens avskedstagande och det personliga lärjungaskapets dagliga omvändelse. Alternativet "se vår synd" kommer som en oväntad blixtn från klar himmel, utan sammanhang med övriga delar av bönen. Varför "se", att fästa blicken på sitt elände utan att befrias genom att dö bort från det i lärjungaskap och förnyas genom Kristi uppståndelses liv?

Det är skillnad på "utan oro" och "saligt" – det senare handlar om den faktiska plats dit den troende kommer.

Möjligen kan formuleringen "skiljas hädan" behöva språkligt moderniseras till t ex "skiljas från världen".

Den sista begravningsbönen är ovanligt kort och med lite innehåll. Den kan möjligen ha sin plats i begravning av spädbarn, men behöver i så fall inte återges i begravningsordningen för vuxen människa.

208

Formuleringen "den heliga Andens tillgivenhet" väckte undran och viss munterhet i gruppen. "Tillgivenhet" leder tankarna till en hundvalp, och används normalt om den mindre parten som söker skydd, som "ger sig till" den större parten, och passar därför inte till den helige Ande. Fungerande alternativ kan vara "delaktighet" och "gemenskap".

210+217

Påståendeformen "Bevarar era hjärtan" kan uppfattas som ett övergrepp. Här måste optativformen med "Må" behållas. Ett "må bevara" öppnar en rymd och en möjlighet att stiga in i med sitt hjärta, för den som vill. Alla närvarande vid en begravning kanske inte är där som medvetna gudstjänstfirare, och inte vill få sina hjärtan indragna i Kristus. En direkt tillsägelse kan väcka motstånd, medan en inbjudan kan väcka längtan.

212

Bön 2 har så stora problem att den bör utgå.

"vi" - problematiskt att säga som präst om man inte mött barnet.

"så mycket" – tänk på uttrycket "less is more".

"Nu är det tomt och sorgligt" – platta ord.

"Varför kunde inte NN fått leva?" – helt onödigt att riva upp och aktivera sådana frågor.

Den avsedda själavårdande funktionen fylls bättre av att nämna "vår vrede" i bön 1.

Därför bör bön 2 utgå.